

DE GROTE GOK VAN

Le Grand Paris

Pieter Uyttenhove

PROFESSOR UNIVERSITEIT GENT, LID VAN DE CONSEIL SCIENTIFIQUE DU GRAND PARIS

April vorig jaar werden de resultaten van de internationale raadpleging *Le grand pari de l'agglomération parisienne* over de toekomst van de Parijse metropool gepresenteerd. Tien teams hadden hiervoor in juni 2008 van de Franse overheid een onderzoeks- en ontwikkelingsopdracht gekregen. Ze hadden negen maanden de tijd om onderzoek te verrichten en na te denken over mogelijke territoriale ontwikkelingen en strategieën. Een eerste onderdeel van de opdracht handelde over "de post-Kyoto metropool van de 21ste eeuw". Het ging om een algemene studie van randvoorwaarden, maatregelen, instrumenten en modellen voor de duurzame ontwikkeling van de metropool, rekening houdend met de bepalingen van het protocol van Kyoto, dat tegen 2012 een drastische vermindering van de uitstoot van broeikasgassen oplegt.

De teams bogen zich over vraagstukken zoals *governance*, stadsvorm, verkeersstromen en collectief bewustzijn. Er werden vergelijkingen gemaakt tussen Parijs en andere metropolen met internationale uitstraling. In het tweede onderdeel van de raadpleging, een "prospectieve diagnose van de Parijse agglomeratie", sprongen twee belangrijke uitdagingen in het oog. Eerst en vooral de vraag naar een specifiek territorium, een bepaalde identiteit op regionale schaal voor le Grand Paris. Dat effect kan bereikt worden met de inzet van nieuwe vervoersmiddelen, grote aantrekkelijke projecten die nieuwe centra creëren en extra

openbare voorzieningen. Toch vallen de teams ook graag terug op het eigen karakter van de Parijse agglomeratie, dat ze als een troef in de internationale concurrentie willen zien uitgespeeld.

ARMTIERIGE TENTOONSTELLING

De raadpleging was opgevat als een over vier workshops gespreid en door een wetenschappelijk comité opgevolgd onderzoeksproces. Dat comité ondernam – niet geslaagde – pogingen om kruisverbanden voor samenwerking tussen de teams tot stand te brengen. Vorig jaar vond een grote tentoonstelling plaats in de *Cité de l'architecture et du patrimoine* in Parijs. In tien hoge, alleenstaande "tipi's" – of waren het opstaande witte schoendozen? – kon elk team apart zijn voorstellen presenteren. Het geheel leek op een autosalon met tien grote concurrerende merken. Hoewel de meeste teams tot vaak zeer vergelijkbare analyses en oplossingen kwamen, en hoewel de meeste onderwerpen en probleemstellingen overal terugkwamen, werden de resultaten van de raadpleging op de tentoonstelling volledig van elkaar gescheiden. Bovendien werd er geen enkele inspanning gedaan om deze - zelfs voor een geïnteresseerd publiek - gespecialiseerde en moeilijke materie in sprekende beelden en toegankelijke teksten te vertalen.

Misschien heeft dat te maken met het feit dat de

Tien teams dachten na over de toekomst van de Parijse metropool in het tijdperk na Kyoto. Het wel en wee van een internationale raadpleging.

Inzending van Léon Jausse voor de stedenbouwkundige prijsvraag voor Le Grand Paris. 1919.

Na oorlogse richtschema's voor Île-de-France

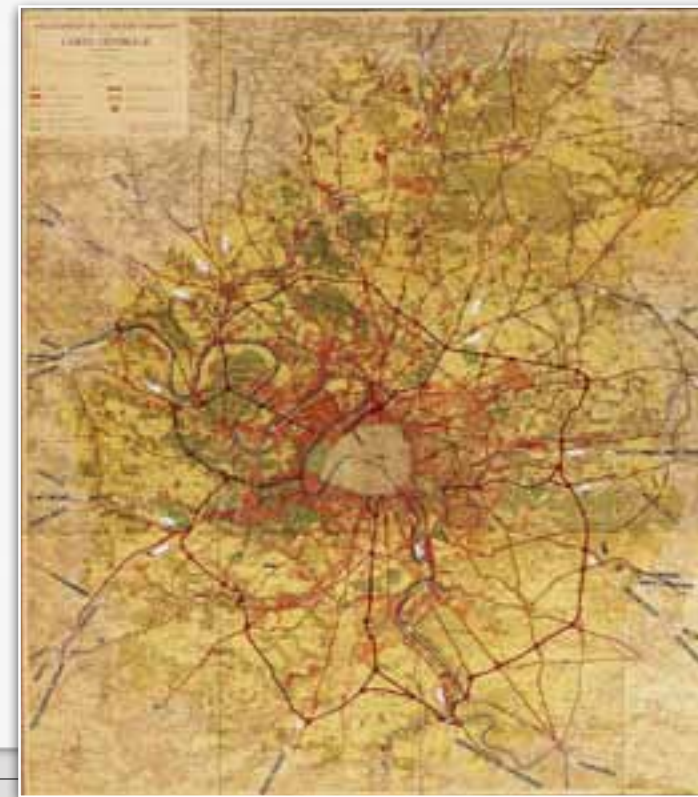
Na de Tweede Wereldoorlog wordt met het algemeen inrichtings- en organisatieplan van de regio Parijs van 1960 (PADOG: *Plan d'aménagement et d'organisation générale de la région parisienne*) geprobeerd om de uitbreiding van de agglomeratie onder controle te krijgen. Het algemeen inrichtings- en stedenbouwplan van de Parijse regio (*Schéma directeur d'aménagement et d'urbanisme de la région parisienne*, SDAURP) dat in 1965 onder leiding van prefect Paul Delouvrier werd uitgewerkt, was niet eens een officieel document, maar vormde wel de basis voor het beleid van de Franse staat gedurende een periode van twintig jaar. Het was cruciaal bij de aanleg van het voorstedelijke snelreinetwerk

RER en bij de bouw van nieuwe steden.

Het daaropvolgende plan van 1976 vulde de juridische lacune aan en legde het accent op instandhouding van open ruimte. Dezelfde filosofie ligt ook aan de basis van het *Schéma directeur de la région Île-de-France* (SDRIF) van 1994, het laatste plan dat in opdracht van de Franse staat werd opgemaakt. De oriënteringswet voor de ruimtelijke ordening en ontwikkeling (4 februari 1995) droeg de bevoegdheid voor de opstelling van het SDRIF over aan de regio. Île-de-France is de enige Franse regio die over deze bevoegdheid beschikt, maar moet wel met de staat samenwerken.

Na lang overleg heeft de regionale raad in 2004 een herziening van de wet in het vooruitzicht gesteld. Die werd in 2007 met een openbare raadpleging afgerond en uiteindelijk in 2008 goedgekeurd. De Franse staat moet het nieuwe SDRIF nog wel goedkeuren opdat het juridisch volledig effect kan sorteren. Die goedkeuring is momenteel de inzet van een krachtmeting tussen de door de rechterzijde geregeerde staat en de door de linkerzijde bestuurde regio. Op de achtergrond speelt het debat over de toekomst van de hoofdstedelijke regio.

Het inrichtingsplan van de regio Parijs uit 1934.

makers van de tentoonstelling architecten/stedenbouwkundigen waren – soms ook designers genoemd. Volgens de vorig jaar overleden stedenbouwkundige François Ascher - auteur van talrijke werken over de hedendaagse metropool - had men, afgaand op de armtierige tentoonstelling, deze opdracht nooit aan architecten mogen geven. Architectuurhistoricus Gérard Monnier is dezelfde mening toegedaan en hekelt de "beelden per strekkende kilometer en de bruisende formules" in de voorstellen van de teams. Maar tegelijkertijd verwondert hij er zich op ironische wijze over dat er geen utopieën, geen megastructuren en geen systemen werden getoond. Dat was in de periode van de Tweede Wereldoorlog tot in de jaren 1980 anders, toen architecten de toekomst van de metropool probeerden te verbeelden.

Vandaag worden alleen nederige gebaren gepresenteerd en geen "tegenprojecten" of manifesten. De polemiek wordt niet opgezocht, er wordt niet gezocht naar sociologische theorieën of vormen van *governance*. Het is de weergave van een wereld zonder verkozenen en zonder politieke ideologie, met geprivilegieerden aan de ene kant en uitsluitingszones aan de andere. Nog fundamenteeler is Monnier

in zijn kritiek wanneer hij uithaalt naar "de verbazingwekkende amnesie" van de voorstellen. Die gaan compleet voorbij aan de voorafgaande fasen van ruimtelijke planning van de regio, van de SDAU van 1965 tot de recente SDRIF, van de slaapsteden tot de Parijse *villes nouvelles* (zie kader).

Ongetwijfeld speelt in deze kritieken de achterhaalde tweespalt tussen aan de ene kant vormgevers en planners – architecten/stedenbouwkundigen, auteurs van beelden en vormen, vaak aan het werk in privéontwerpbureaus – en aan de andere kant planologen/stedenbouwkundigen die in overheidsdienst en semioverheidsbedrijven aan plannen, structuren en strategieën werken. Enige nuance is op zijn plaats, want de deelnemende architecten/stedenbouwkundigen waren verplicht om zich, ter onderbouwing van hun analyses en voorstellen, te omringen met een wetenschappelijk team van ingenieurs, geografen, sociologen, historici...

DOORDACHT E INHOUD

De raadpleging over le Grand Paris kreeg massale pers aandacht. De door de teams de wereld ingezonden fotogenieke beelden en